

CEVORA

Beroepsprofiel Rijsschoollesgever

Beroepsprofiel Rijschoollesgever

De missie van de studiedienst van Cevora bestaat erin om de diverse sectoren uit het ANPCB te analyseren. Dit resulteert in verschillende onderzoeken die allerlei aspecten van de sector in kaart brengen. Om een beeld te krijgen over de beroepen uit het ANPCB, stelt de studiedienst beroepscompetentieprofielen op. Deze profielen hebben meerdere doelen. Ten eerste schetsen ze een beeld van de competenties die nodig zijn voor een bepaald beroep binnen het ANPCB. Ten tweede brengen ze de noden van de sector in beeld en kan Cevora op basis van de profielen haar opleidingen hierop afstemmen. Ten derde kan een beroepscompetentieprofiel bedrijven uit de sector helpen bij het afbakenen van de competenties die zij belangrijk vinden voor de functie. In de toekomst zal Cevora ook een webapplicatie aanbieden waarin de inhoud van het profiel is verwerkt en waardoor de resultaten van het onderzoek nog toegankelijker zijn voor de bedrijven.

In dit profiel nemen we het beroep van rijschoollesgever onder de loep. Dit profiel is samengesteld aan de hand van getuigenissen van een aantal rijscholen en experts uit de sector. Het is dus belangrijk op te merken dat dit profiel een algemeen beeld schetst dat misschien niet voor alle rijscholen volledig overeenkomt met de functie binnen hun organisatie.

In wat volgt schetsen we eerst de werkwijze om het profiel op te stellen. Vervolgens geven we een situering van het beroep en wordt het profiel gedetailleerd uitgewerkt.

Methodologisch

Dit profiel kwam tot stand na het doorlopen van vier verschillende fasen. In een eerste fase werd er via telefonische interviews een eerste afbakening gemaakt van de competenties. De afgenomen interviews verliepen deels gestructureerd via een vaste lijst van competentieclusters (zie verder). Deze fase liet toe om de grote lijnen van het profiel in kaart te brengen en leidde tot een eerste voorlopig profiel. Nadien werd dit voorlopige profiel voorgelegd aan twee experts uit de sector. Deze tweede fase diende ter verduidelijking van het profiel en maakte het mogelijk om bij te sturen waar nodig. De derde fase bestond uit een aantal face-to-face interviews om de laatste details in verband met het profiel te verduidelijken. In een vierde fase is het voorlopige profiel voorgelegd aan experts uit de sector.

1. Competentieclusters

Het competentieprofiel is opgesteld volgens een aantal vooraf bepaalde competentieclusters (bron: Tempera).

Vakgebonden competenties: alle kennen, kunnen en zijn die betrekking hebben op de productie van beroepseigen producten en de uitvoering van beroepseigen activiteiten;

Administratieve competenties: alle kennen, kunnen en zijn die betrekking hebben op het correct verzamelen, registreren, klasseren en beheren van gegevens. Het kan zowel gaan om administratie verbonden met het eigen werk als om administratie op bedrijfsniveau;

Leidinggevende competenties: alle kennen, kunnen en zijn die betrekking hebben op het opleiden, begeleiden, motiveren en evalueren van medewerkers;

Sociaal-communicatieve competenties: alle kennen, kunnen en zijn, noodzakelijk om mondeling en schriftelijk op een sociaal correcte manier te kunnen communiceren met medewerkers, klanten en andere externe contacten. Het betreft zowel taalkundige competenties als competenties met een meer psychologische dimensie;

Bestuurlijk-organisatorische competenties: alle kennen, kunnen en zijn:

- op strategisch vlak: competenties die toelaten om beleidslijnen en –strategieën uit te zetten en te realiseren;
- op inrichtend vlak: competenties om de organisatie waarin de beroepsbeoefenaar werkt te ontwikkelen, in stand te houden en permanent te verbeteren
- op operationeel vlak: competenties nodig voor het efficiënt plannen, organiseren en controleren van de eigen werkorganisaties en die van de medewerkers;

Commerciële competenties: alle kennen, kunnen en zijn die erop gericht zijn om de organisatie op de markt te positioneren, de positie te bevestigen of te verstevigen;

Veiligheid- en milieugerelateerde competenties: alle kennen, kunnen en zijn nodig om de eigen veiligheid en gezondheid, die van medewerkers en die van de omgeving te verzekeren.

1. Competentieclusters (vervolg)

Naarmate het onderzoek vorderde, werd duidelijk dat er voor bepaalde clusters weinig of geen competenties aanwezig zijn. De commerciële cluster is weggevallen. Van lesgevers wordt niet verwacht dat zij actief lessen gaan verkopen, ze moeten wel een klantgerichte houding hebben. Die klantgerichtheid komt aan bod in het kader van andere competenties. De leidinggevende cluster is beperkt gebleven tot één competentie. Deze competentie is bovendien niet noodzakelijk om te kunnen starten in het beroep en zelfs voor meer ervaren rijsschoollesgevers blijft ze vaak optioneel. Ook voor de bestuurlijk-organisatorische competenties was het moeilijk om competenties op te lijsten op het strategisch vlak en bij uitbreiding ook op inrichtend vlak. Ook hier is er slechts één competentie opgenomen en ook hier behoort deze competentie zeker niet tot de kern van het profiel. De overige drie clusters zijn wel uitvoerig gestoffeerd.

Naast het ontbreken van bepaalde clusters, werd ook duidelijk dat sommige competenties soms wel en soms niet werden gevraagd door de rijsscholen. Competenties die door het merendeel als minder belangrijk werden beschouwd, staan in het grijs (in de lijst met competenties). De competenties in het wit, zijn de sleutelcompetenties. Daarnaast zijn er in de laatste kolom van het profiel ook de achterliggende kennis, kunnen en attitudes opgenomen, die noodzakelijk zijn voor een competentie. Dit zijn bepaalde zaken die noodzakelijk zijn om een aspect van het beroep naar behoren te kunnen uitoefenen.

2. Situering en definitie van het beroep

Vooraleer we verder ingaan op het beroep van de rijsschoollesgever, is het belangrijk om een degelijke afbakening te voorzien. In deze studie spreken we ons enkel uit over de lesgever die praktijkles geeft om het rijbewijs B te behalen. Om dit te kunnen doen heeft de lesgever brevet II nodig (uitgereikt door de FOD Mobiliteit). Daarnaast zijn er ook nog een aantal andere voorwaarden die verbonden worden aan de toegang tot het beroep (zoals bijvoorbeeld minimum vier jaar rijervaring met de wagen en het kunnen voorleggen van een getuigschrift van goed gedrag en zeden). We onderscheiden de lesgever met brevet II dus van theorielesgevers en praktijklesgevers voor motoren, vrachtwagens en autobussen. De competenties voor deze laatste vier beroepen komen hier niet aan bod.

Naar aanleiding van de verschillende interviews hebben we de volgende definitie opgesteld: De auto-rijsschoollesgever begeleidt en stimuleert de leerling in zijn leerproces om een veilig chauffeur te worden en te slagen voor het praktijkexamen. Hiertoe probeert hij een zicht te krijgen op de leerling en biedt hij een leerproces aan op diens maat. Hij hanteert daarbij een vaste volgorde van leerdoelen (zie bijlage: GDE-matrix en leerdoelen praktijkopleiding categorie B). Tijdens de lessen waakt de lesgever over de veiligheid van zijn leerling en zichzelf, maar ook van de andere weggebruikers. Na de lessen dient de lesgever ook de verplichte administratie in orde te brengen en over te dragen aan het secretariaat. Er wordt van hem verwacht dat hij de nodige informatie kan doorgeven aan het secretariaat of aan de directie zelf. Verder is het noodzakelijk dat de lesgever voldoende flexibel is en bereid is om 's avonds en in het weekend te werken. Heel wat leerlingen kunnen immers enkel les volgen na de school- of werkuren of in het weekend.

Lesgevers kunnen ervoor kiezen om als bediende te werken voor een rijsschool of zich te verbinden aan een rijsschool.

Het landschap van de Belgische rijsscholen is tamelijk divers. Er zijn zowel grote, als kleine rijsscholen te vinden. Grotere rijsscholen hebben meerdere vestigingen en stellen soms enkele tientallen lesgevers tewerk. Kleinere rijsscholen hebben vaak maar één filiaal en in sommige gevallen is de enige werknemer de lesgever zelf (die dan ook de rol van directeur op zich neemt). In België zijn er volgens de cijfers van de RSZ op het einde van 2010 157 rijsscholen actief. De regionale verdeling van de rijsscholen ziet er als volgt uit:

- Vlaanderen 78 (50%)
- Wallonië 50 (32%)
- Brussel 29 (18%)

Voor meer info, zie ook: <http://www.mobiliteit.fgov.be/data/route/rijsscholen.pdf>

We merken wel dat er meer grote rijsscholen gevestigd zijn in Vlaanderen dan in Wallonië en Brussel. In eerste instantie zien we dit aan het gemiddeld aantal bedienden (dit aantal is niet noodzakelijk gelijk aan het aantal lesgevers!) per rijsschool. In Vlaanderen zijn er gemiddeld 13 bedienden per rijsschool actief, in Wallonië zijn dat er ongeveer zes en in Brussel zijn dat er slechts 4. Verder zien we dat er in Wallonië en Brussel slechts één onderneming actief is die 50 of meer werknemers tewerk stelt, terwijl er in Vlaanderen 11 ondernemingen actief zijn met dat aantal werknemers.

Bij het opstellen van de profielen is rekening gehouden met die breuklijnen. We hebben ervoor gekozen om in fase drie, twee grote en vier kleine ondernemingen te bezoeken en onze aandacht ook over de verschillende gewesten te verdelen¹. In de tweede fase hadden de experts vooral gedrukt op de verschillen tussen grote en kleinere rijsscholen.

3. De problematiek van de examens van de FOD Mobiliteit

Om te kunnen starten als rijsschoollesgever heeft men brevet II nodig. Dit wordt pas uitgereikt wanneer de kandidaat-lesgever drie proeven met succes heeft doorlopen. Tijdens de opleiding wordt er een eerste, schriftelijk examen afgenomen. Los van het feit of men slaagt voor dit examen, loopt de opleiding door. De resultaten laten immers steeds enkele weken op zich wachten. Wie geslaagd is voor het schriftelijke examen, kan vervolgens deelnemen aan het mondeling examen. Hierbij wordt er onmiddellijk feedback gegeven en wanneer de kandidaat-lesgever slaagt, kan hij overstappen naar de praktische stage. Indien de kandidaat-lesgever voldoende lesuren gevolgd heeft, kan hij een verkorte stage van 75 uur aanvatten (zoals het geval is voor deelnemers aan de Cevora-opleiding). In het andere geval wordt een stage van 300 uur voorzien. Op het einde van de stage moet de kandidaat-lesgever dan een modelles geven die opnieuw beoordeeld wordt door een examinator van de FOD Mobiliteit. Pas als men ook deze laatste proef met succes aflegt, kan men starten als praktijklesgever.

Er werden ons door de verschillende rijsschooldirecteurs twee knelpunten gesignaleerd. Een eerste probleem is dat de examens bepaalde zaken toetsen die in de praktijk minder of (volgens sommigen) helemaal niet nuttig zijn. Er wordt vooral verwezen naar de vragen die in de diepte peilen naar de kennis van de automechanica. Zoals in het onderstaande profiel duidelijk wordt, is men unaniem over het feit dat een basiskennis van de mechanica volstaat. Het examen zou daardoor te moeilijk worden en geschikte kandidaten tegenhouden. Het tweede probleem dat werd gesignaleerd is dat er onvoldoende examenmomenten zijn voor de kandidaat-lesgevers. De examenmomenten worden jaarlijks vastgelegd en er wordt door het ministerie niet van deze planning afgeweken. Iemand die zakt voor het schriftelijk examen, moet vaak enkele maanden wachten voor hij of zij opnieuw kan proberen. Dit zorgt ervoor dat ook de rest van het leertraject (mondeling examen en stage) vertraging oploopt. De overgrote meerderheid van de actoren in het veld pleit daarom voor een aanpassing van het examen en meer examenmomenten.

We willen hierbij ook benadrukken dat dit profiel gebaseerd is op de competenties die volgens de verschillende actoren in de realiteit noodzakelijk zijn. Dit wil zeggen dat er misschien een aantal competenties (of achterliggende kennis) die op het examen worden verwacht, niet besproken worden (bijvoorbeeld de uitgebreide kennis van de automechanica).

4. Andere beroepsuitwegen voor rijsschoollesgevers

Door de specificiteit van de functie zijn er relatief weinig andere beroepsuitwegen voor rijsschoollesgevers. Heel wat rijsscholen stimuleren hun lesgevers om ook andere brevetten naast brevet II te halen. Met brevet III wordt het mogelijk om ook theorie te geven, brevet IV en V zijn respectievelijk noodzakelijk voor de praktijklessen voor motoren en voor de praktijklessen voor de wagen met aanhangwagen, voor vrachtwagens en autobussen (telkens ook met aanhangwagen). De vraag is of dit werkelijk valt te onderscheiden van rijsschoollesgever voor het B-rijbewijs. Het is hier vooral de context en de beleving die anders zijn, maar het blijft lesgeven.

Een andere mogelijkheid die de verschillende respondenten vermeldden was een functie als administratief medewerker of dispatcher op de rijsschool (voltijds, deeltijds of in de vorm van een gemengde functie).

5. Evoluties binnen de sector en het beroep

De grootste evolutie binnen de sector is meteen ook de grootste uitdaging voor de rij scholen. Tijdens de gesprekken werd duidelijk dat een groot deel van de huidige rij schoollesgevers over enkele jaren op pensioengerechtigde leeftijd is. Dit betekent dat de krapte die er nu al heerst op de arbeidsmarkt, in de toekomst enkel nog zal toenemen. Dit is een probleem voor de lesgevers met brevet II, maar in nog sterkere mate voor lesgevers voor motoren (brevet IV) en vrachtwagens (brevet V), deels omwille van het feit dat de weg naar deze brevetten nog veel moeilijker is.

Een tweede belangrijke evolutie heeft betrekking op de hervormingen die momenteel in ontwikkeling zijn. Er wordt gewerkt aan de methodieken van rij schoollesgevers, waarbij de coachende aanpak van het ontdekkend leren steeds meer de voorkeur krijgt op de directieve en instructieve benadering (HERMES-project, High-impact approach for Enhancing Road safety through More Effective communication Skills). Bovendien wordt er, naar het voorbeeld van andere Europese landen, gedacht aan hervormingen in de structuur van de rij-opleiding, met eventueel een meer gefaseerd loslaten van de leerlingen. Die evoluties hebben hun impact op het competentieprofiel van de lesgever, wat maakt dat de beschrijving die hier voorligt redelijk snel aan actualisering toe zou kunnen zijn.

Profiel

VAKTECHNISCHE COMPETENTIES

Lesgeven					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan	(eventueel) aan de hand van standaard leerdoelenschema's	een duidelijke volgorde	hanteren	<ul style="list-style-type: none"> - om een progressieve leerevolutie te realiseren - om leerlingen organisatorisch makkelijker op te volgen 	<ul style="list-style-type: none"> - systematisch zijn - open staan voor andere opvattingen (in verband met werkwijze van de rijsschool) - kennis van de rijprocedure - kennis van opbouw en verloop van het instructieproces - kennis van de leerdoelen praktijkopleiding categorie B
kan	op een gerichte en open manier	vragen	stellen	<ul style="list-style-type: none"> - om een interactief leer-proces in gang te zetten - om het zelflerend vermogen te stimuleren - om een zicht te krijgen op de leerling, zijn motivaties om rijles te volgen, zijn levenshouding, zijn zelflerend vermogen enz. 	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van coachingtechnieken - kennis van relaties tussen persoonlijkheden, motivaties, leeftijden, enz. enerzijds en leerstijlen anderzijds - inzicht in andere culturen (jongerencultuur, migrantenculturen, ...)
kan	aan de hand van situatieschetsen <ul style="list-style-type: none"> - reële verkeerssituaties - de dubbele bediening 	de leerstof	illustreeren	om de leerling te helpen de verschillende aspecten van het rijden te visualiseren	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van de verkeersstructuur in de omgeving van de rijsschool en in het algemeen - kennis van examensituaties en -normen - zich in het verkeer kunnen integreren
kan	met de leswagen al dan niet met behulp van de dubbele bediening	bepaalde manoeuvres of oefeningen	voordoelen	Om leerlingen bepaalde rijtechnieken stapsgewijs te laten inoefenen	<ul style="list-style-type: none"> - basiskennis van de automechanica en nieuwe technologieën - kennis van rijtechnieken - kennis van ecodriving - kennis van taakprocessen en die kunnen verwoorden
kan		de leerling	gefaseerd instructies geven	<ul style="list-style-type: none"> - om, rekening houdend met het niveau van de leerling, deze bepaalde rijtechnieken te laten inoefenen - om de leerling steeds meer los te laten om zelfstandig en met vertrouwen deeltaken te laten uitvoeren 	<ul style="list-style-type: none"> - basiskennis van de automechanica en nieuwe technologieën - kennis van rijtechnieken - kennis van het verloop van het instructieproces - kennis van ecodriving - kennis van taakprocessen en die kunnen verwoorden - Kennis leerdoelen praktijkopleiding categorie B
kan	met een auditief signaal of verbale reactie	fouten van de leerling	bijsturen	om het zich eigen maken van foute automatismen te vermijden of reeds aanwezige foute automatismen bij te sturen	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van rijtechnieken - kennis van verkeersreglement - alert zijn
kan		de leerstof	blijven herhalen	om automatismen in te bouwen	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van de verkeerswetgeving - kennis van het verkeersreglement - geduldig zijn

VAKTECHNISCHE COMPETENTIES

Lesgeven (vervolg)					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan		het lesniveau, de lesinhoud, het lestempo en de methodes aan de leerling	aanpassen	<ul style="list-style-type: none"> - om het proces van learning by doing (ervaringsgebaseerd leren) te laten verlopen binnen de mogelijkheden van de leerling - om in te spelen op de verschillende leerstijlen van leerlingen - om overbelasting en blokkeren van de leerling te voorkomen - om het leerproces niet te verstoren en het leren niet te blokkeren - om de leerling te beschermen tegen zichzelf - om de rijles veilig te laten verlopen ook voor het andere verkeer 	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van leerstijlen en methodieken - kennis van lichaamstaal - rustig en beheerst reageren - kennis van de structuur, de opbouw en de uit te voeren deelhandelingen van de verschillende verskeerstaken - het nodige geduld aan de dag leggen

VAKTECHNISCHE COMPETENTIES

De leerling evalueren					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan	met een vragende aanpak	de les	overlopen	<ul style="list-style-type: none"> - om de leerling tot inzicht te brengen van zijn fouten en zijn kwaliteiten - om de leerling tot inzicht te brengen van zijn sterktes en werkpunten - om de leerling tot inzicht te brengen van valkuilen en gevaren - om de leerling te ondersteunen en begeleiden in het zelfstandig en met vertrouwen leren aanpakken van de rijtaken en oplossen van problemen 	<ul style="list-style-type: none"> - coachingtechnieken - evaluatietechnieken
kan	met behulp van <ul style="list-style-type: none"> - lessenkaart - instructiekaart 	de leerling	evalueren	om het niveau van de leerling en de verdere lesinhoud te bepalen	<ul style="list-style-type: none"> - duidelijk & precies kunnen omschrijven van leerdoelen en aandachtspunten - kunnen observeren van fouten en de oorzaken van fouten - positieve feedback kunnen geven
kan		na elke les feedback over de beheersing van de leerstof aan de leerling en de begeleiders	geven	<ul style="list-style-type: none"> - om de leerling te ondersteunen en begeleiden in het zelfstandig en met vertrouwen leren aanpakken van de rijtaken en oplossen van problemen - om het leerproces, los van de rij school, gericht verder te kunnen zetten - om de lessen bij de rij school gericht verder te kunnen zetten 	<ul style="list-style-type: none"> - in mentaal kunnen communiceren - kunnen synthetiseren
kan	aan de hand van testen of een evaluatieles voor het examen	advies over het verder zetten van de lessen of de deelname aan het examen	geven	om de leerling en de begeleiders bij te staan in hun beslissingen.	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van examensituaties - kennis van de examencriteria - kunnen inschatten van het nut van extra lessen - alle opties overtuigend kunnen overbrengen - klantgerichtheid
Auto rijden					
kan	met de leswagen	rijtechnisch correct, veilig, milieubewust en vlot	rijden	<ul style="list-style-type: none"> - om te kunnen anticiperen op gevaarlijke situaties - om als voorbeeld te fungeren 	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van preventief en defensief rijgedrag - verkeersregels kunnen en willen naleven - de juiste verkeersattitude bezitten
kan	met de dubbele bediending	de wagen van op de passagierszetel	besturen	<ul style="list-style-type: none"> - om, indien nodig, gepast en correct te kunnen ingrijpen bij fouten van de leerling - om de leerling op zijn gemak te stellen - om de leerling de kans te bieden de bediening en besturing van het voertuig geleidelijk over te nemen - om de leerling tijd te gunnen te wennen aan het overaanbod aan informatie uit het verkeer 	<ul style="list-style-type: none"> - zich kunnen verplaatsen in de beginsituatie van de leerling - de uit te voeren handelingen voor bediening en besturing kunnen opdelen kunnen werken in de zone van de naaste ontwikkeling

ADMINISTRATIEVE COMPETENTIES

Met betrekking tot het lesgeven					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan		instructie- en lessen- kaarten, ritbladen	invullen	- om de voortgang van de leerling bij te houden en om de voortgang van de leerling te communiceren naar de andere lesgevers en de directie - om de controles van de FOD Mobiliteit voor te bereiden	- ordelijk & leesbaar kunnen schrijven - stipt zijn - correct zijn - nauwkeurig zijn - kennis van de structuur, inhoud en evaluatietechniek van de lessenkaart
Financiële administratie beheren					
kan	(eventueel) met behulp van de computer	zijn eigen prestaties (uren)	bijhouden	om betaald te worden	- basiskennis ICT
kan	(eventueel) met behulp van de computer	de betaling van de les	controleren	om enkel betaalde lessen te geven	- basiskennis ICT
kan		geld van de leerling	ontvangen	om de betaling van de les te regelen	- systematisch, punctueel en betrouwbaar zijn
Andere administratie					
kan	(eventueel) met behulp van de computer	verplichte administratie (vb.: autoverzekering, keuringsbewijs)	opvolgen	om het secretariaat tijdig te waarschuwen	- alert zijn

LEIDINGGEVENDE COMPETENTIES

Stagiairs en nieuwe lesgevers begeleiden					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan		stagiairs en nieuwe lesgevers	begeleiden	om hen in te werken in de rijsschool en de nodige uniformiteit binnen de rijsschool te realiseren	<ul style="list-style-type: none"> - basiskennis van de pedagogiek - kennis van het verkeersreglement - kunnen stagiairs en nieuwe lesgevers beoordelen - kennis van de rijsschool

SOCIAALCOMMUNICATIEVE COMPETENTIES

Omgaan met de leerling					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan		dagdagelijkse gesprekken met de leerling	voeren	<ul style="list-style-type: none"> - om een goed beeld van de interessevelden van de leerling te krijgen - om de leerling voor te bereiden op echte situaties met pratende passagiers - om de leerling op zijn gemak te laten voelen 	<ul style="list-style-type: none"> - interesse in de leerling - communicatief zijn
kan		het gedrag en de lichaamstaal van de leerling	interpreteren	<ul style="list-style-type: none"> - om diens persoonlijkheid goed in te schatten - om te kunnen inschatten in welke mate de leerling de materie beheerst 	<ul style="list-style-type: none"> - de leerling (met behulp van spiegels) kunnen observeren - mensenkennis
kan		zich aan alle soorten leerlingen (ook met gedragsproblemen of leerlingen uit de kansengroepen) zonder te discrimineren	aanpassen	<ul style="list-style-type: none"> - om de leerling gerust te stellen, responsabiliseren en informeren - om het leerproces te verzekeren 	<ul style="list-style-type: none"> - mensenkennis - kunnen anticiperen (op problemen met de leerling) - kalm zijn - sociaal zijn - geduldig zijn - empathisch zijn - autoriteit uitstralen - open staan voor en kennis van andere culturen
kan	aan de hand van een test of een evaluatieles	de leerling in de aanloop naar het examen	gerust stellen	<ul style="list-style-type: none"> - om de leerling niet te laten blokkeren en het leerproces niet onmogelijk te maken - om diens slaagkans te verhogen, zonder het examen te minimaliseren 	<ul style="list-style-type: none"> - empathisch zijn
kan		op een professionele, maar ontspannen manier met de leerling, de examinerator en de begeleiders	omgaan	om het zelfvertrouwen van de leerling te stimuleren	<ul style="list-style-type: none"> - de lessen leuk kunnen maken - beleefd zijn - vriendelijk zijn - persoonlijke hygiëne - discreet zijn - kordaat zijn - positieve feedback kunnen geven
kan		zich correct (maar niet noodzakelijk perfect) in de taal van de regio (NL of F)	uitdrukken	om het leerproces optimaal te begeleiden en te sturen	<ul style="list-style-type: none"> - taalvaardigheid - taalbeheersing

SOCIAALCOMMUNICATIEVE COMPETENTIES

Omgaan met de leerling (vervolg)					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan		zich in andere talen dan die van de regio	uitdrukken	om het leerproces van anderstalige leerlingen optimaal te begeleiden en te sturen leerlingen	- kennis vreemde talen
kan		met zijn eigen stress en die van de leerling	omgaan	om de lessen in een serene sfeer te laten doorgaan	- het kunnen beheersen van de eigen lichaamstaal - kalmte bewaren onder alle omstandigheden

Omgaan met de collega's					
kan		informatie over de status van de leerling, de leswagen, de planning of zijn prestaties aan het secretariaat, zijn collega's of de directie	doorgeven	- om continuïteit in de opleiding te garanderen - om feedback aan leerlingen te kunnen geven - om de goede organisatie van de onderneming te verzekeren - om de continuïteit van het leerproces te verzekeren	- collegiaal zijn - communicatief zijn
kan		met andere lesgevers en/of de directie	overleggen	- om verbeteringen in de onderneming door te kunnen voeren - om samenhang binnen de lessenreeks te verhogen	- kunnen open staan voor andere opvattingen
kan		in team	werken	- om zo moeilijkheden met betrekking tot de planning mee het hoofd te helpen bieden - om van elkaar te kunnen leren	- collegiaal zijn - flexibel zijn - verantwoordelijk zijn - stipt zijn - zelfstandig zijn
kan		naar aanleiding van feedback van de leerling of de directie	zich aanpassen	om een goede dynamiek binnen de onderneming te verzekeren	- open staan voor andere opvattingen - naar perfectie streven

BESTUURLIJK-ORGANISATORISCHE COMPETENTIES

Strategisch / inrichtend niveau					
Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan		een duidelijke lesstructuur	ontwikkelen	- om een duidelijk lesschema te hebben dat kan aangepast worden in functie van het niveau en leer-ritme van de leerling	- kennis van de leerevoluties - kennis van de doelstellingen van de opleiding - kennis van de examencriteria
kan		op vergaderingen zijn eigen inzichten met de directie (over nieuwe type leswagens, lesplan-ning, examenregeling, extra hulpmiddelen)	delen	- om het beleid mee vorm te geven - om verbeteringen te realiseren	- communicatief zijn

Operationeel niveau					
kan	(eventueel) aan de hand van standaard leerdoelendocument	een individueel lesschema voor de leerling	opmaken	om een progressieve zelflerende evolutie te stimuleren	- kennis van de leerevoluties
kan	aan de hand van de officiële uurroosters	voor zichzelf en de leerling een lesplanning	opstellen	om in te spelen op onverwachte gebeurtenissen en examenmomenten	- flexibel zijn
kan	telefonisch, per fax of eventueel met behulp van de computer	voor de leerling een examen	plannen		- kennis van procedures - basiskennis ICT
kan		de staat van de leswagen (lichten, olie-peil, bandenspanning & -slijtage)	op regelmatige basis contro-leren	om het nodige onderhoud te signaleren en om de veiligheid te garanderen	- kennis van de vereisten (van de constructeur) - alert zijn
kan		de leswagen naar de garage, de keuring, of het tankstation	brengen	om de wagen te laten onderhouden, te laten keuren of vol te tanken	- flexibel zijn
kan		de leswagen proper en in keurige toestand	houden	- om de leerling te respecteren - om het imago van de rijschool te verzekeren	- ordelijk zijn

VEILIGHEIDSGERELATEERDE COMPETENTIES

Kan	Middel	Onderwerp	Ww	Doel	Onderliggende kennen, kunnen, zijn
kan		tijdig de leerling op de verkeerssituatie	attent maken	om ongevallen te vermijden	<ul style="list-style-type: none"> - verkeersinzicht - kennis van de gebruikelijke circuits - kunnen anticiperen (op verkeerssituaties) - alert zijn
kan	(eventueel) met behulp van de spiegels	de verkeerssituatie en de leerling	inschatten	om gevaarlijke situaties te voorspellen en op het juiste moment (niet te vroeg en niet te laat) in te grijpen	<ul style="list-style-type: none"> - kennis van de dode hoeken van de leswagen - de verkeerssituatie kunnen observeren - alert zijn
kan	met de dubbele bediening	fysiek	ingrijpen	om ongevallen te vermijden	<ul style="list-style-type: none"> - alert zijn - uitstekende reflexen hebben
kan		een goede zithouding	aannemen	<ul style="list-style-type: none"> - om een goed zicht te hebben op de leerling en het verkeer - om rugproblemen te voorkomen - om steeds te kunnen ingrijpen 	<ul style="list-style-type: none"> - basiskennis van de ergonomie terzake - draagt steeds de gordel
kan		de zichtbaarheid vanuit de wagen	maximaliseren	om ongevallen te vermijden	<ul style="list-style-type: none"> - de (ruiten & spiegels van de) wagen proper kunnen houden
kan		een veilige plaats voor de leswagen	kiezen	<ul style="list-style-type: none"> - om aanrijdingen te voorkomen wanneer de lesgever de wagen verlaat - om in alle veiligheid de manoeuvres te laten uitvoeren 	

Bijlage

GDE-matrix

De rijopleiding moet meer omvatten dan voertuigbeheersing en reguliere verkeersdeelname. Een belangrijk instrument daarbij is de GDE- matrix (Goals of Driver Education) (Siegrist 1999) . De GDE-matrix is ontwikkeld op basis van een probleemanalyse bij jonge beginnende bestuurders en de psychologische modellen over de rijtaak. Als basis gebruikte men het model van Michon (1989) waar bovenop een vierde niveau werd geplaatst. Op het onderste niveau plaatste Michon het operationele niveau, (handelingen als sturen, remmen, schakelen... het tweede niveau is het tactische niveau, het gaat over de verrichtingen in het verkeer. (inhalen, afslaan, voorrang verlenen, toepassen verkeersregels...)

Boven het tactische niveau ligt het strategische niveau, planning van de verkeersdeelname. Bij dit niveau maakt men keuzes omtrent de te volgen route, keuze van vervoermiddel, evaluatie inzake, de noodzaak van de verplaatsing, wie rijdt er mee, effecten van sociale druk, wanneer maken we de verplaatsing, hoeveel tijd voorzien we...

Boven het strategische niveau plaatst men in de GDE- matrix nog een vierde niveau, dit niveau handelt over, hoe men in het leven staat, de leefstijl, waarden en normen die men hanteert en de vervolgen die dit heeft op verkeersdeelname.

Vervolgens worden de vier gedragsniveaus gekruist met drie essentiële elementen die de kwaliteit van bestuurders bepalen. Deze drie elementen zijn; kennis en vaardigheden, het omgaan met risico's en zelfevaluatie. Vooral het element zelfevaluatie heeft een belangrijke functie in de rijopleiding en vooral in de verdere ontwikkeling nadien.

Gedragsniveau	Kennis en vaardigheden	Risicoverhogende factoren	Zelfreflectie
1. Normen en waarden	Leefstijl, gedragscode	Risicoacceptatie	Niveau van morele ontwikkeling, zelfkennis
2. Planning van verkeersdeelname	Routekeuze, verplaatsingswijze	Zorg voor taakbekwaamheid (niet vermoeid, niet onder invloed van alcohol en dergelijke)	Zelfinschatting
3. Verkeersdeelname	Diagnose en prognose van verkeerssituaties	Risicoperceptie	Afstemming van verkeerstaak op de taakbekwaamheid
4. Voertuigbeheersing	Sturen, remmen en dergelijke	Geen geautomatiseerde taakuitvoering (men moet te veel nadenken bij uitvoering van basisvaardigheden)	Oordeel over eigen voertuigbeheersing

Goals of Driver Education (GDE)-matrix (naar Siegrist, 1999).

Rijopleidingen beperken zich meestal tot de dik omrande gebieden.

Cevora vzw is het vormingscentrum van het Paritair Comité 218 (ANPCB).

Elk jaar organiseert Cevora een brede waaier van opleidingen.

Deze zijn toegespitst op de behoeften van de ondernemingen en staan open voor alle bedienden van het ANPCB.

Cevora vzw wordt paritair beheerd door de sociale partners van het ANPCB: ACLVB-CGSLB, BBTk-SETCa, CNE, LBC-NVK, VBO-FEB en de hierbij aangesloten federaties en UNIZO.

